

2015-06-02

Dnr Forte 2015-01252

Dnr Finansdepartementet Fi2015/781

Remissvar – Krav på privata aktörer i välfärden (SOU 2015:7)

Sammanfattning.

Den snabba utvecklingen av välfärdssektorn med många privata utförare leder till helt nya utmaningar avseende tillgång till information för kvalitetsbedömning och forskning. Forte menar att utredningen inte i tillräcklig grad definierat de standardiserade krav som ska gälla för offentligfinansierade tjänster i privat utförande. Ett förbättrat regelverk kring hur upphandlingar ska ske avseende kvalitetsinnehåll och kvalitetsmått skulle avsevärt förbättra effekten av insatser av inspekterande myndigheter. Riktlinjer och standardiserade kvalitetskrav från statliga myndigheter (SBU, IVO och andra myndigheter) skulle kunna vara ett viktigt stöd till landstingens och kommunernas upphandling och uppföljning av avtal.

Forte vill även framhålla vikten av att utrymme för forskning, utveckling och utvärdering ges inom välfärdssektorn. Ledarskap, styrning och organisering av verksamheterna är i detta avseende avgörande instrument oavsett om det är privata eller offentliga utförare.

Fortes synpunkter.

Forte ställer sig i princip bakom utredningens förslag till lagändringar bland annat avseende:

- Att det ska krävas tillstånd av Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO) för att privata utförare och kommunala stiftelser och motsvarande ska få bedriva verksamhet med hemtjänst.
- Att det ska krävas tillstånd av IVO för att privata utförare ska få bedriva särskilda boendeformer liksom vissa andra hem för vård, och att undantag från detta inte, som idag, ska gälla vid upphandling av entreprenadverksamhet.
- Att det vid Statens skolinspektion, kommunernas och IVO:s prövning ska ställas krav på *insikt, erfarenhet och lämplighet* för att beviljas godkännande eller tillstånd att bedriva verksamhet.
- Att den som ansöker om godkännande eller tillstånd enligt skollagen, SoL eller LSS ska visa att den har *ekonomiska förutsättningar att bedriva en långsiktig verksamhet*.

Forte vill framhålla vikten av kvalitetskontroll inom samhällets välfärdstjänster. De brukare som utredningen omfattar är ofta utsatta grupper med svaga möjligheter att själva påtala brister och kräva förändringar. När det gäller skolan finns allvarliga exempel på verksamheter som upphört eller plötsligt ändrat förutsättningarna, vilket är till stort förfång för elevernas utbildning och utveckling. Kraven på ”insikt, erfarenhet och lämplighet”, samt ”ekonomiska förutsättningar att bedriva en långsiktig verksamhet” är därför grundläggande krav som måste ställas på såväl skolan som vård- och omsorgstjänster.

Swedish Research Council for Health, Working Life and Welfare

Address Box 894, SE-101 37 Stockholm · **Visiting address** Östra Järnvägsgatan 27

Phone +46 8 775 40 70 **Fax** +46 8 775 40 75

Org.nr 202100-5240 **E-mail** forte@forte.se **www.forte.se**

Forte menar därutöver att ytterligare åtgärder måste vidtas för att öka kvaliteten i de verksamheter som utredningen omfattar. "Insikt, erfarenhet och lämplighet" är som nämnts grundläggande krav, men utredningen hade bort ge kriterier för hur tillsynsmyndigheten ska bedöma dessa. Utredningen nämner möjligheter att kontrollera *brister* hos sökande, exempelvis genom att söka i belastningsregistret, men inte annat än i allmänna ordalag krav på kompetens, erfarenhet, kännedom om evidensbaserade metoder inom verksamheten, etc. Utredningen nämner "samlad bedömning" och att olika verksamheter ställer olika krav, vilket visar på svårigheterna att på ett tydligt och bra sätt kontrollera kvaliteten hos utförarna.

Forte menar att upphandling och tillståndsprövning av privata verksamheter inom skola och välfärd i högre grad bör styras av krav och kriterier för olika verksamheter, och att det behövs stärkt kompetens och resurser i landsting och kommuner för kvalificerad upphandling och uppföljning av avtal.

Utredningen tar inte upp frågan om rutiner för upphandling, avtal och uppföljning inom landsting och kommuner. Här har den snabba förändringen och utvecklingen av välfärdssektorn med många privata utförare lett till helt nya utmaningar för landsting och kommuner. Det är viktigt att dessa har kompetens och erfarenhet av att bedöma kvaliteten i de verksamheter man har ansvar att driva. Ökad kunskap finns inom många av de områden utredningen tar upp när det gäller metoder, arbetssätt, kompetenskrav. Inte ens för stora landsting och regioner är det dock lätt att ställa tydliga krav och ha resurser för uppföljning av samtliga verksamheter som ska täckas. Riktlinjer och standardiserade kvalitetskrav bör kunna ställas upp av statliga myndigheter (SBU, IVO, andra tillsynsmyndigheter) som stöd till landstings och kommuners upphandling och uppföljning av avtal.

Forte menar att förbättrat regelverk och högre grad av standardisering bör utvecklas i upphandling. Där bör ingå rutiner återföring av kvalitets- och verksamhetsinformation till den offentliga finansören. Krav som inte grundas på levererad kvalitet utan på strukturmått eller processmått riskerar att ge negativ verksamhetspåverkan och inte ge kvalitet som kommer mottagarna till del.

Forte vill också påminna om behov av fortsatt forskning och utvärdering inom de verksamheter utredningen omfattar. Det är angeläget att det ges ekonomiskt utrymme för forskning och utvärdering inom välfärdssektorn. På sikt kan ökad kvalitet endast åstadkommas genom ökad kunskap, som måste vara vetenskapligt grundad. En förutsättning härför är tydlig ledning och styrning av verksamheterna oavsett om det är privata eller offentliga utförare av verksamheterna.

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör Ewa Stålldal efter föredragning av huvudsekreterare Peter Allebeck.

Ewa Stålldal
Generaldirektör